

การวิเคราะห์ความงามผ้าไหมนครชัยบุรินทร์ ตามทฤษฎีวัตถุวิสัย
**An Analysis of Beauty of Silk in Nakhon-Chaiya-Bu-Rin
According to the Theory of Objectivity**

พระมหาณัฐพันธ์ สุทสนวิภาณี (หาญพงษ์)¹

สุวิน ทองปั้น² และ จรัส ลีกา³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phramaha Natthabhan Sudassanavibhani (Hanpong)¹

Suwin Tongpan² and Jaras Leeka³

Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Pmnatsila2525@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความงามตามทฤษฎีวัตถุวิสัย เพื่อศึกษาผ้าไหมนครชัยบุรินทร์และเพื่อวิเคราะห์ความงามผ้าไหมนครชัยบุรินทร์ ตามทฤษฎีวัตถุวิสัย ซึ่งเป็นการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้ทอผ้าไหม และกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน 20 คน กลุ่มผู้ส่งเสริม 16 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป 16 คน รวม 52 คน แล้วนำเสนอด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความงามตามทฤษฎีวัตถุวิสัยเป็นการมองคุณค่าของสุนทรียะนั้นเป็นเรื่องของวัตถุอย่างเดียว โดยอาศัยส่วนประกอบพื้นฐานทางศิลปะ ได้แก่ สี สัน เส้น รูปร่าง รูปทรง สัดส่วน จนเกิดความรู้สึกรับรู้ได้ถึงคุณค่าความงามผ่านภาพที่มีความเข้าใจร่วมกัน

2) ผืนผ้าไหมเป็นงานหัตถศิลป์ความงามของผืนผ้าไหมนั้นต้องอาศัยจินตนาการ และจิตวิญญาณของศิลปินเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์พัฒนา

* วันที่รับบทความ: 4 มกราคม 2562; วันที่แก้ไขบทความ 13 มีนาคม 2562; วันที่ตอบรับบทความ: 31 มีนาคม 2562

Received: January 4, 2019; Accepted: March 13, 2019; March 31, 2019

ลวดลายต่าง ๆ ขึ้นมาและผ่านกรรมวิธีการทอที่ประณีตในปัจจุบันได้มีการประยุกต์ สีสัน ลวดลาย และแปรรูปผลิตภัณฑ์ผืนผ้าไหมเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายการนำไปใช้ต่าง ๆ

3) ความงามของผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ตามทฤษฎีวัตถุวิสัย เป็นความงามที่ผ่าน กระบวนการทออย่างพิถีพิถัน บรรจงและประณีตประกอบกับความเพียรของตัวผู้ทอด้วย อาศัยความรู้ในศาสตร์และศิลป์เกี่ยวกับการทอผ้าเป็นอย่างดี เมื่อมองความงามตามทฤษฎี ปรนัยนิยมจะเห็นว่าคุณค่าความงามเกิดจากองค์ประกอบของวัตถุภายนอก เช่น สีสัน เส้น รูปร่าง รูปทรง สัดส่วน จนเกิดความรู้สึกรับรู้ได้ถึง

คำสำคัญ: ความงาม; ผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์; วัตถุวิสัย

Abstract

This research aims to 1) To study the theoretical beauty object. 2) To study the Nakhon Chai Burin silk. And 3) To analyze the beauty of Nakhon Chai Bu Rin silk. According to the theory of objectivity This is a qualitative research. The in-depth interviews with the target group were Silk Weaving Group and 20 Folk Guru Group, 16 Promoters, 16 Generalized Information Users, and 52 Subjects.

The research found that :

1) Aesthetic theory The value of aesthetics is the object of the same. It is based on the basic elements of art such as color, lines, shapes, proportions and so on.

2) Silk is a handicraft. The beauty of the silk. Impressed by the imagination and spirit of the artist, it inspires creativity, develops patterns, and fine-tuning textiles. At present, there are applied colors, patterns and processed silk products to meet the purpose of various applications.

3) The beauty of Na Khon Chai Bu Rin silk according to the theory. The beauty of the process is meticulously woven. Exquisite and elaborate with the pain of the weavers. With knowledge of the arts and crafts weaving. When looking at the beauty of the theory of multiple choice. It can be seen that the aesthetic value is derived from the composition of external objects, such as color, lines, shapes, proportions and so on.

Keywords: Beauty; Silk Na Khon Chai Bu Rin; Object

บทนำ

ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมถือว่าเป็นงานศิลปปะทางภูมิปัญญาที่สำคัญ และมีกระบวนการการถ่ายทอดศิลปปะจากรุ่นสู่รุ่นและมีความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นโดยศิลปปะทางภูมิปัญญาการทอผ้าไหมนี้มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมาผ่านมาหลายยุคหลายสมัย ปัจจุบันการผลิตผ้าไหมด้วยภูมิปัญญาได้มีการรวมกลุ่มกันผลิต เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขึ้น เพื่อให้เกิดกลไกที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยหลักการที่มีความสอดคล้องและเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 คือ การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิต บนพื้นฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่า สินค้า และการบริการ (Office of the National Economic and Social Development Council : 1)

ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์เป็นการรวมกลุ่ม 4 จังหวัด ภาคอีสานตอนล่าง มี นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์และสุรินทร์ อันเป็นพื้นที่ในการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมการทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียง กลุ่มทอผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์นับเป็นกลุ่มผลิตผ้าไหมที่ทรงคุณค่าทางด้านหัตถกรรมที่ได้รับการสืบทอดทางภูมิปัญญาจากผู้คนในแต่ละยุคสมัยจากอดีตสู่ปัจจุบัน ในแต่ละพื้นที่ล้วนหลากหลายภูมิปัญญาที่เกิดการถักทอสายใยเส้นไหมจากรุ่นสู่รุ่น ผ้าไหมจึงจัดเป็นศิลปวัตถุที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ที่เรียกว่า หัตถศิลป์ ผืนผ้าไหมที่มีความวิจิตรงดงามด้วยลวดลายเป็นสิ่งสะท้อนค่านิยมวัฒนธรรมและสังคมของผู้ทอหรือผู้สวมใส่ได้เป็นอย่างดี (Wimolpan Pitadhawatchai, 1980 : 33) ผืนผ้ายังสามารถสอดแทรกเรื่องราวความเป็นมาและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตไว้ 3 ประเภท คือ 1) เรื่องราวของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ 2) เรื่องราวของกลุ่มชนพื้นบ้านที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น และ 3) เรื่องราวเกี่ยวกับคุณค่าของฝีมือการสร้างสรรค์งานศิลปปะด้วยมือ (Wilawan Weranuwat, 1990: 40)

ผ้าไหมจึงเป็นความงามแห่งศิลปวัตถุที่เกิดจากการสร้างสรรค์จากฝีมือมนุษย์ล้วน ๆ ที่ผ่านการรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสเป็นความงามที่มีอยู่ในธรรมชาติของวัตถุ เป็นความงามที่แสดงออกได้ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจจากการรับชมวัตถุชิ้นนั้น ๆ คุณค่าทางสุนทรียะจึงมีลักษณะเป็นสิ่งสัมบูรณ์ (Absolute) คือ คุณค่าของความงามย่อมเป็นสิ่งคงที่และแน่นอนตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความรู้สึกหรือพึงพอใจของใครเป็นอิสระจากความรู้สึก

(Jaroon Gomutrattananon, 1999 : 19) แม้ว่าไม่มีใครไปรับรู้มัน มันยังคงอยู่ ดังนั้น ความงามจึงเป็นศาสตร์แห่งคุณค่าอย่างหนึ่งความงามที่ปรากฏบนผืนผ้าไหมจึงเป็นงานศิลปะที่เกิดจากความคิดเมื่อความคิดต้องการมีที่อยู่อาศัยที่แน่นอนความคิดได้รวมตัวกันเป็นภาพอันเป็นนามธรรมเพื่อรอการถ่ายทอดให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยอาศัยส่วนประกอบพื้นฐานทางศิลปะได้แก่ สี สัน เส้น รูปร่าง รูปทรง สัดส่วน (Kirati Bunjuea, 1979 : 7-8) จนเกิดความรู้สึกรับรู้ได้ถึงคุณค่าความงามผ่านภาพที่มีความเข้าใจร่วมกัน

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำหลักการสุนทรียศาสตร์ตามหลักทฤษฎีวัตถุวิสัยมาเป็นเครื่องตัดสินและอธิบายความงามผืนผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์เพื่อให้เห็นความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างลงตัวจนก่อให้เกิดความงามของผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ตามทฤษฎีวัตถุวิสัยและเป็นการส่งเสริมคุณค่าและอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาวบ้านซึ่งถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าควรแก่การส่งเสริมและเป็นการเพิ่มคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจให้กับชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความงามตามทฤษฎีวัตถุวิสัย
2. เพื่อศึกษาผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์
3. เพื่อวิเคราะห์ความงามผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ ตามทฤษฎีวัตถุวิสัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเกี่ยวกับความงามของผืนผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ตามทฤษฎีวัตถุวิสัย ได้ดำเนินการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 52 คน โดยได้มีการสร้างเครื่องมือการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ตามเอกสารและคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปพิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญที่ได้กำหนดไว้ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักและบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทปจดบันทึกการสนทนากับกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาดำเนินการวิเคราะห์

ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้การแปลความด้วยวิธีการตีความ และนำเสนอข้อมูลที่ได้มาสรุปอภิปรายผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ความงามตามทฤษฎีวัตถุวิสัย

แนวคิดทฤษฎีวัตถุวิสัย เป็นการตัดสินคุณค่าทางคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ที่นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินความงามของศิลปะที่ปรากฏบนผืนผ้าไหมนครชัยบุรีนทร์ จากการวิจัยพบว่าทฤษฎีวัตถุวิสัย (Theory of objectivism) มองว่า คุณค่าทางสุนทรียะ คือคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัววัตถุสุนทรียะ คุณสมบัติดังกล่าวมีมาแต่ดั้งเดิมและมีอยู่ตลอดไปแม้จะไม่มีผู้รับรู้ต่อวัตถุสุนทรียะนั้นก็ตามคุณค่าทางสุนทรียะของวัตถุนั้นก็ยังคงอยู่เหมือนเดิม คุณสมบัติทางความงามดังกล่าว คือ วัตถุสุนทรียะนั้นมีคุณภาพดี เช่น สี สัน รูปทรง ลวดลาย สัดส่วนกลมกลืนสมดุลประณีต (Luksanawat Pararat, 2008 : 12) คุณสมบัติดังกล่าวนี้จะทำให้วัตถุสุนทรียะนั้นมีคุณค่าทางสุนทรียะ ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญในการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะอยู่ที่วัตถุสุนทรียะเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยไม่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกใดๆ ของผู้รับรู้ การรับรู้คุณค่าทางสุนทรียะเป็นการรับรู้ได้โดยตรง (Intuition) คือ ไม่ต้องใช้สติปัญญาและความรู้สึกใด ๆ เข้าไปสัมผัส เพราะความงามของวัตถุสุนทรียะมีอยู่แล้ว

2. ผ้าไหมนครชัยบุรีนทร์

นครชัยบุรีนทร์ หมายถึง กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างได้แก่นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ซึ่งถือเป็นประตูอีสานสู่สากลและโดยมีการกำหนดมีเป้าประสงค์ร่วมกันในการสร้างสังคมเข้มแข็งในการพัฒนาความร่วมมือในด้านต่างๆ นครชัยบุรีนทร์นั้นมีผลผลิตทางด้านการเกษตรกรรมเป็นจำนวนมากและยังมีพื้นที่ติดต่อกับกัมพูชาการค้าขายชายแดนคึกคักเป็นที่สุดและเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ จนมีการส่งเสริมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นเขตอุตสาหกรรมผ้าไหมนครชัยบุรีนทร์และมีชื่อเสียงในด้านวัฒนธรรมการทอผ้าไหมเป็นอย่างมาก

การผลิตผ้าไหมของกลุ่มนครชัยบุรีนทร์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพสูง ทั้งในด้านของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ บุคลากร และโครงสร้างพื้นฐานส่วนต่างๆ เป็นศูนย์กลางภาคอีสาน โดยเมื่อปี พ.ศ. 2547 จังหวัดนครราชสีมาได้มีการดำเนิน “โครงการ

จัดตั้งกลุ่มอุตสาหกรรมและการพัฒนาเชื่อมโยงของกลุ่มอุตสาหกรรมไหม (Silk Cluster) ขึ้นตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา” ที่มีเน้นภูมิปัญญาด้านผ้าไหมทอมือ ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เพื่อการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทาง วัฒนธรรมของชุมชน

วัฒนธรรมผ้าทอมือเป็นวัฒนธรรมเครื่องนุ่งห่มที่ผลิตจากเส้นใยไหมมีมายาวนาน และวัฒนธรรมของชุมชนคนอีสานได้ให้ความสำคัญกับศิลปะการทอผ้าไหมมาตั้งครั้งสมัย โบราณลักษณะทั่วไปของผ้าไหมและแนวคิดของการทอตลอดลายบนผืนผ้าไหมได้ผ่านกรรมวิธี การผลิตที่ค่อนข้างยุ่งยากและผ้าไหมแต่ละประเภท ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากจินตนาการและ แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์พัฒนาศิลปะทอ (Sangon Rodbun, 1990 : 106) ต่างๆ ขึ้นมา ต้องใช้ความพิถีพิถัน บรรจงและประณีตประกอบกับความเพียรของตัวผู้ทอ ผู้ ทอเองยังต้องมีความรู้ในศาสตร์และศิลป์เกี่ยวกับการทอผ้าเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการ ออกแบบลาย การใช้สีและก่อปรกับความเชี่ยวชาญในการมัด ย้อมและทอ การทอผ้าไหม ของกลุ่มทอผ้าไหมนครชัยบุรินทร์นั้น มีศิลปะที่ใช้ในการทอ ดังนี้ศิลปะในการทอลายเส้นตรง หรือลายขาด (Kamjon Suntonpongsri, 2013 : 228) ศิลปะการทอลายรูปสัตว์ต่าง ๆ ศิลปะในการทอลายประยุกต์

จากการศึกษาผ้าไหมนครชัยบุรินทร์ ผู้วิจัยพบว่า จากผืนผ้าไหม 4 ลวดลาย ของ กลุ่มนครชัยบุรินทร์ ได้แก่

1) ผ้าไหมหางกระรอก จังหวัดนครราชสีมาการทอผ้าโดยใช้ไหมเส้นพุ่ง 2 เส้น ควบกันโดยนำมาตีเกลียวควบเข้าด้วยกันให้เป็นเส้นเดียว ผ้าหางกระรอกโดยทั่วไปนิยมใช้สี เหลืองมาควบ เมื่อนำมาทอเป็นเส้นพุ่งบนผืนผ้า จะทำให้ผ้าทอที่เป็นผ้าพื้นมีความสวยงาม จากสีเหลืองของไหม เส้นไหมสองเส้นสองสีมาตีเกลียวควบให้เป็นเส้นเดียวกัน เรียกว่า “เส้น หางกระรอก” จากนั้นนำมาทอพุ่งขัดกับเส้นยืน ซึ่งใช้สีอีกหนึ่งอาจเข้มหรืออ่อนกว่าสีที่ใช้ เพื่อให้เกิดลายชัดเจนขึ้นมา จะได้ผ้าพื้นที่มีลายเลือนเล็กๆ ในเนื้อผ้าดูคล้ายจะมีปูชนอ่อน ขึ้นมาเหมือนกับเส้นขนของหางกระรอก จึงเรียกว่า “ผ้าหางกระรอก”

2) ผ้าไหมลายขอล้านารี จังหวัดชัยภูมิ เป็นผ้าไหมที่ใช้เทคนิคการมัดหมี่เป็น ลวดลายแถบเล็ก ๆ สลับด้วยด้ายหรือไหมพื้นสีต่าง ๆ ทำให้เกิดลายริ้วเป็นแถบในแนวตั้ง ขนานกับลำตัวในด้านลักษณะของลวดลาย

3) ผ้าไหมตีนแดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะพิเศษ คือ ส่วนเชิงของผ้ามัดหมี่ทุกผืนเป็นพื้นสีแดง บางผืนจกกลดลายเป็นแถบริ้วลายจกขนาดเล็ก ตีนขึ้นบางครั้งมีการใช้เทคนิคการขีดเก็บเส้นไหมสี หรือที่ชาวบ้านในพื้นที่ เรียกว่า การเก็บตีนดาว มาผสมผสานเพื่อความสวยงามและแสดงฝีมือของผู้ทอ ผ้าขึ้นมัดหมี่ตีนแดงโบราณมีการต่อหัวขึ้นและตีนขึ้น ลวดลายมัดหมี่จะทอเป็นขึ้นหมีรวดหรือหมีโลด และ 4) ผ้าไหมโฮล จังหวัดสุรินทร์ ผ้าโฮลเป็นผ้าที่เน้นสีสันและลวดลายให้ดูเด่นสะดุดตา มีลักษณะคล้ายใบไม้ เป็นลายริ้วขนาดกว้างประมาณครึ่งนิ้ว คล้ายก้านใบไม้สลับกับลายมัดหมี่ที่คล้ายใบไม้ หรือลายลี้วสลับลายมัดหมี่ ซึ่งผู้ผลิตมุ่งให้ความสำคัญกับเส้น สี การจัดวางตำแหน่งรูปร่างและช่องไฟ

3. ความงามผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ ตามทฤษฎีวัตถุวิสัย

ในการวิเคราะห์ความงามผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ตามทฤษฎีวัตถุวิสัย (Theory of objectivism) จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า ความงามของผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ เป็นความงามที่เกิดขึ้นได้เพราะวัตถุอย่างเดียวนั้น ความงามจึงเป็นสิ่งที่อยู่กับวัตถุไม่ได้ขึ้นอยู่กับจิต ถ้าวัตถุใดงาม ใครพบเจอเข้าก็ต้องบอกว่างาม ในที่นี้คือลายรูปสัตว์มีความสมบูรณ์สวยงามตามแบบที่ถ่ายทอดมา (Jee Srinivasan, 2002 : 1-5) ความงามมีอยู่ในตัวแบบอยู่แล้ว แม้ว่าจะมีคนรับรู้หรือไม่รับรู้มันก็ตาม วัตถุนั้นงามของมันอยู่อย่างนั้นไม่เปลี่ยนแปลง และความงามตามทัศนะนี้ยังรวมไปถึงเส้นไหมที่ใช้ทอ สี รูปทรง ช่องว่าง ตำแหน่งการจัดวาง (Pong Menok, 1993 : 395) ล้วนแต่เป็นความงามของวัตถุทั้งสิ้น ผืนผ้าไหม ผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์จึงงามเพราะมีองค์ประกอบของวัตถุที่ดีมีคุณภาพ ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาประยุกต์ สีสัน ลวดลายหรือแปรรูปผลิตภัณฑ์ขึ้นหลากหลายด้วยการนำไปใช้เพื่อจุดมุ่งหมายต่าง ๆ เช่น การนุ่งห่ม การประดับตกแต่ง ใช้งานเอนกประสงค์ เสริมสร้างรายได้ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณค่าในด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม (Wattana Jutawipat, 2009 : 172) และด้านความเชื่อและกรรมวิธีการผลิตใหม่ๆด้วย

ความงามของผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา มีผ้าไหมหางกระรอกเป็นเอกลักษณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีผ้าไหมขอมันนารีเป็นเอกลักษณ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีผ้าไหมตีนแดงเป็นเอกลักษณ์ และจังหวัดสุรินทร์ มีผ้าไหมโฮลเป็นเอกลักษณ์ และในเอกลักษณ์ของผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์แต่ละผืนนั้นได้สอดแทรกและปรากฏความงามตามทฤษฎีวัตถุวิสัย อยู่ 3 ประการ คือ

1) ความงามเกิดจาก เส้น ขนาดสัดส่วน ช่วงจังหวะ บริเวณว่างและสีสันพบว่า ผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์แต่ละผืนนั้น อาศัยองค์ประกอบของวัตถุและหลักของศิลปะในการสร้างสรรค์ออกแบบลวดลาย ผ่านกรรมวิธีผลิตทักทอออกมาเป็นผืนและผืนผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์จึงเป็นที่อยู่ของความงาม ความน่าทึ่ง ความแปลกตา ด้วยอาศัยองค์ประกอบของศิลปะและวัตถุที่ดีและมีคุณภาพ

2) ความงามเกิดจากการอธิบายโดยอาศัยงานศิลปะ พบว่า ผืนผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ เป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่ชาวบ้านสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยกลุ่มชนแต่ละกลุ่มจะพัฒนาสิ่งของขึ้นมาใช้โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม เพราะมีกระบวนการผลิตและทอผ้าไหมด้วยอาศัยหลักและทฤษฎีทางศิลปะมาเป็นที่อยู่ของความงาม ดังนั้นผืนผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์จึงจัดเข้าในกลุ่มของงานวิจิตรศิลป์ กล่าวคือ ผืนผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์นั้นแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ แสดงคุณค่าทางอารมณ์ผ่านศิลปวัตถุ คือ ผืนผ้าไหมนั่นเอง

3) ความงามเกิดการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส พบว่า ในการรับรู้ความงามของผืนผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์นั้น ต้องอาศัยการเข้าถึงวัตถุ คือผืนผ้าไหม ด้วยประสาทสัมผัส กล่าวคือ อาศัยตาและประสาทตาในการรับรู้ความงาม และอาศัยการสัมผัส จึงจะทำให้รับรู้คุณค่าความงามของวัตถุผืนผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ได้ จึงจัดได้ว่าผืนผ้าไหมเป็นงานศิลปะประเภท ทัศนศิลป์ (Visual Art)

นอกจากนี้ผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ยังสร้างสรรค์คุณประโยชน์ ดังนี้

1) ด้านประโยชน์ใช้สอย นอกจากนุ่งห่มในชีวิตประจำวันแล้ว ยังมีการนำเรื่องราวของผ้ามาจัดในทศยุคทันสมัย รวมถึงการแปรรูปใช้สอย

2) ด้านการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น เป็นการหมุนเวียนทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้วิถีชีวิตดีขึ้น

3) ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ทำให้เกิดความเข้มแข็ง มีความสามัคคี มีการสร้างเครือข่าย

4) ด้านความเชื่อวิถีแห่งวัฒนธรรม มีเรื่องเล่าผ่านผืนผ้า เล่าผ่านตำนาน ผ่านวิถีความเชื่อดั้งเดิม เพราะแต่ละจังหวัดก็จะมีชนบประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อที่แตกต่างกันไป เพราะฉะนั้นหากความเชื่อถูกถ่ายทอดผ่านผืนผ้า ยิ่งจะทำให้เกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดความงามตามทฤษฎีวัตุวิสัยนั้น เป็นความงามที่เน้นคุณค่าทางสุนทรียะ คือคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัววัตถุสุนทรียะ คุณสมบัติดังกล่าวมีมาแต่ดั้งเดิมและมีอยู่ตลอดไปแม้จะไม่มีผู้รับรู้ต่อวัตถุสุนทรียะนั้นก็ตามคุณค่าทางสุนทรียะของวัตถุนั้นก็ยังคงอยู่เหมือนเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรูญ โกมุตตารัตนانون^๑ ที่ได้กล่าวถึง คุณค่าทางสุนทรียะเป็นคุณสมบัติของวัตถุ คุณค่าทางสุนทรียะจึงมีลักษณะเป็นสัมบูรณ์ (Absolute) สิ่งที่เป็นสิ่งสัมบูรณ์ ค่าของมันย่อมเป็นสิ่งคงที่และแน่นอนตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงไปตามความรู้สึกหรือพึงพอใจของใครแม้ว่าไม่มีใครไปรับรู้มัน มันยังคงอยู่ คุณค่าทางสุนทรียะคือคุณสมบัติที่ติดตัววัตถุเป็นอิสระจากความรู้สึกของใครทั้งสิ้น (Jaroon Komuttarattananon, 1999 : 19)

ผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ เป็นวัฒนธรรมเครื่องนุ่งห่มที่ผลิตจากเส้นใยไหมมีมายาวนาน และวัฒนธรรมของชุมชนคนอีสานได้ให้ความสำคัญกับศิลปะการทอผ้าไหมมาตั้งครั้งสมัยโบราณ ลักษณะทั่วไปของผ้าไหมและแนวคิดของการทอตลอดมาบนผืนผ้าไหมได้ผ่านกรรมวิธีการผลิตที่ค่อนข้างยุ่งยาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิมลพรรณ ปิตธวัชชัย^๒ ได้กล่าวถึงความสำคัญของผ้าไหมว่า การทอผืนผ้าเป็นนำวัสดุจากธรรมชาติมาปรับประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตและมีการสอดแทรกแนวคิด ผ่านศิลปะที่มีความงดงาม ผ้ามีความสำคัญในด้านของการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ผ้าไม่เพียงแต่มีประโยชน์ในการใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มหรือเพื่อป้องกันความหนาวเย็นหรือเป็นอาภรณ์ปกปิดร่างกายเท่านั้น แต่ผืนผ้าที่มีความวิจิตรงดงามเป็นสิ่งสะท้อนค่านิยมวัฒนธรรมและสังคมของผู้ทอหรือผู้สวมใส่ได้เป็นอย่างดี (Wimolpan Pittadhawatchai, 1980 : 33) และผ้าไหมแต่ละประเภทจะเห็นได้ว่าในแต่ละจังหวัดจะมีเอกลักษณ์ของผ้าไหมแตกต่างกันออกไป ในจังหวัดนครราชสีมาผ้าไหมหางกระรอก ซึ่งกรรมวิธีการทำก็ต่างจากที่อื่นโดยใช้ไหม 2 เส้นมาปั่นให้เป็นเส้นเดียวแล้วจึงนำไปทอจังหวัดชัยภูมิมีผ้าไหมมัดหมี่ มีวิธีทำแตกต่างกัน จังหวัดบุรีรัมย์ มีการผลิตผ้าไหม ผ้าซิ่น และจังหวัดสุรินทร์นิยมใช้ไหมน้อยในการทอ ซึ่งไหมน้อยคือไหมที่สาวมาจากเส้นใยภายในรังไหม มีลักษณะนุ่ม เรียบ เงามาม มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไหมนครชัยบุรีรินทร์ว่าเป็นกลุ่มผ้าไหมทอมือในเขตอีสานใต้ 4 จังหวัด คือ นครราชสีมาชัยภูมิบุรีรัมย์และสุรินทร์ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สรัสสี แก้วพิจิตร^๓ ที่เห็นว่า ผ้าไหมปักธงชัยจังหวัดนครราชสีมาเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านมีการผลิตอยู่ 2 อย่าง คือ ผ้าไหมทอมือพื้นเรียบและผ้าไหมลวดลายผ้าไหมสีพื้นธรรมดาไม่มีลวดลายเช่นผ้ามัดหมี่

ผ้าหางกระรอกผ้าไหมลายประยุกต์การทอผ้าไหมปักธงชัยนั้นเป็นการการผลิตขึ้นเพื่อจำหน่ายจึงเน้นการที่การทอผ้าไหมสีพื้น (Sarangsri Keawpijit, 2014 : 78-79) และสอดคล้องกับแนวคิดของ **วิมลศิลป์ ประจักษ์ภูมิ** ที่เห็นว่าการผลิตผ้าไหมของอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิได้อาศัยภูมิปัญญาในการมัดหมี่ประดิษฐ์ลวดลายบนผืนผ้า ผ้าไหมของอำเภอบ้านเขว้าจึงมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของคนทั่วไปโดยเฉพาะผ้ามัดหมี่ดั้งเดิม เช่น หมี่ขอ หมี่ชั้น และหมี่ขอนารี (Wimaisin prungchaiyaphum, 2008 : 149) และสอดคล้องกับแนวคิดของ **นิตยา ฉัตรเมืองปัก** ที่เห็นว่าผ้าไหมมัดหมี่อำเภอนาโพธิ์จังหวัดบุรีรัมย์เป็นกลุ่มผ้าไหมที่มีความเข้มแข็งที่มีชื่อเสียงมายาวนานและยังดำเนินการทอผ้าไหมอย่างต่อเนื่องและมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเองได้แก่ผ้าไหมตีนแดงที่ชาวบ้านเรียกว่าชั้นตีนแดงหรือหมี่ลวดซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอนาโพธิ์จังหวัดบุรีรัมย์ (Nittaya chatmeangpak, 2012 : 57) และสอดคล้องกับแนวคิดของ **ทวีพทุทธิ์ ศิริศักดิ์บรรจงและชูชีวรรณ ตมิศานนท์** ที่กล่าวว่าผ้าไหมสุรินทร์เป็นผ้าไหมทอมือที่มีลวดลายสวยงามทั้งกระบวนการผลิตและวัตถุดิบทำธรรมชาติเป็นสำคัญโดยอาศัยทักษะการทอของช่างทอผ้าไหมที่สามารถทอลวดลายและเพิ่มความหนาของเส้นไหมในเวลาเดียวกันผ้าไหมสุรินทร์ที่มีลวดลายสวยงามและเหมาะสมต่อการใช้งานและเป็นที่ยอมรับก็คือผ้าไหมโฮลสุรินทร์ (Taweephut Sirisakbanjong and Choocheewan Tamisanon, 2011 : 46)

การวิเคราะห์ความงามของผ้าไหมนครชัยบุรินทร์ตามทฤษฎีวัตถุวิสัย จะเห็นได้ว่าผ้าไหมในแต่ละพื้นที่มีเอกลักษณ์ลวดลาย การใช้เส้น สี มีการจัดวางช่องว่าง สร้างความสมดุลให้แก่ผืนผ้าไหมเป็นอย่างมากด้วยอาศัยองค์ประกอบสำคัญของวัตถุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด **พระมหาณัฐพันธ์ สุทสุสนวิภาณี (หาญพงษ์)** ที่ได้วิจัยความงามแห่งศิลปะที่ปรากฏบนผืนผ้าไหม 12 ราศรี จังหวัดอุดรธานี” ไว้ว่า กลุ่มปรนัยนิยม (Objectivism) เห็นว่า คุณค่าทางสุนทรียะ คือคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัววัตถุสุนทรียะ ได้แก่ สี สัน รูปทรง ลวดลาย สัดส่วนกลมกลืนสมดุลประณีต คุณสมบัติดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดความงาม ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญในการตัดสินคุณค่าทางสุนทรียะอยู่ที่วัตถุสุนทรียะเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยไม่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกใด ๆ ของผู้รับรู้ การรับรู้คุณค่าทางสุนทรียะเป็นการรับรู้ได้โดยตรง (Intuition) คือ ไม่ต้องใช้สติปัญญาและความรู้สึกใด ๆ เข้าไปสัมผัส เพราะความงามของวัตถุสุนทรียะมีอยู่แล้ว จะเห็นได้ว่า พวกวัตถุวิสัยให้ความสำคัญกับวัตถุสุนทรียะเพียงสิ่งเดียว (Phramaha Natthabhan, 2016 : 129-130)

ข้อเสนอแนะ

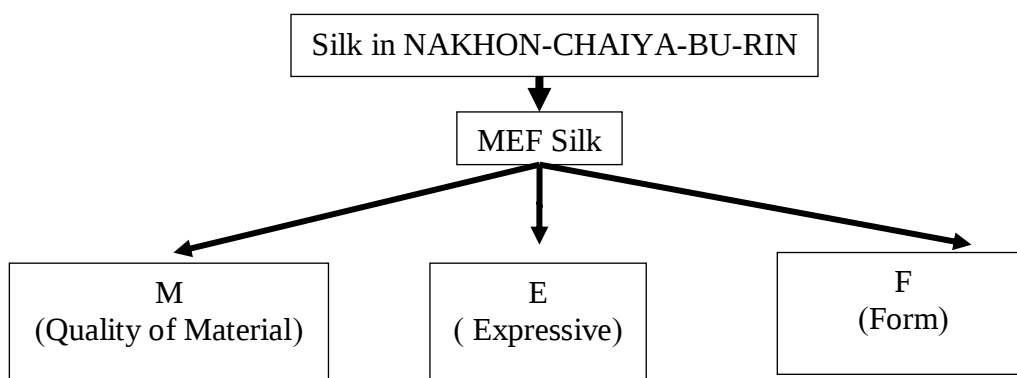
ควรมีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงภูมิปัญญาอันสำคัญของ การทอผ้าไหมเริ่มต้นจากการได้มาจากวัตถุดิบและควมมีการส่งเสริมวัฒนธรรมการทอผ้าด้วย การจัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาการทอผ้าไหมในลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มจังหวัดนคร ชัยบุรินทร์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูส่งเสริมคุณค่าในด้านต่างๆ เพื่อให้เป็นมรดกคู่แผ่นดิน สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิเคราะห์ความงามของผ้าไหมนครชัยบุรินทร์ตามทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์
2. วิพากษ์ความงามของผ้าไหมนครชัยบุรินทร์ตามหลักทฤษฎีการตีความ ตามแนวคิดของเดอร์ริดา

องค์ความรู้ใหม่

จากการทำวิจัยเรื่องนี้ทำให้ผู้วิจัยได้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการผลิตผ้า ไหมในอนาคตด้วยการนำหลักทฤษฎีวัตถุวิสัยมาใช้เป็นหลัก ให้มีความสวยงามเกิดความ ประทับใจแก่ผู้คนที่ได้พบเห็น โดยผู้วิจัยได้อาศัยหลักทฤษฎีวัตถุวิสัยและหลักการทฤษฎีทาง ศิลปะ มาเป็นพื้นฐานของแนวคิดการความงามแห่งศิลปะบนผืนผ้าไหมในอนาคตนั้น ผู้วิจัย ได้สรุปและเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความงามของผ้าไหมไว้ คือ แนวคิด MEF Silk ที่มี องค์ประกอบ ดังนี้

1) ความงามจากวัตถุดิบที่มีคุณภาพ (M = Quality of Material) คือ ต้องมีผลิตด้วยเส้นใยไหมที่มีคุณภาพเป็นเส้นใยไหมทองพันธุ์พื้นบ้าน ผ่านการตีเกลียวด้วยมือซึ่งจะทำให้ได้เกลียวไหมที่มีคุณสมบัติพิเศษ คือ แน่น เป็นเกลียวเสมอมจะช่วยทำให้อายุการใช้งานยาวนาน มีการใช้สีย้อมจากสีธรรมชาติผสมกับสีเคมี เพราะสีธรรมชาตินั้นจะให้สีที่ปลอดภัย ส่วนสีเคมีจะให้สีที่สดใส และที่สำคัญสีผ้าไหมต้องไม่ตกเวลาใช้งาน ดังนั้น เรื่องวัตถุดิบในการนำมาทอจึงมีความสำคัญ

2) มีความเด่นชัด (E = Expressive) คือ ลวดลายที่ผ่านการทอเป็นผืนผ้าแล้วจะต้องมีความเด่น มีความคม และมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ เมื่อสัมผัสผืนผ้าจะปรากฏความงามความงามโดยไม่ต้องใช้จินตนาการสามารถสื่อสารความงามผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้อย่างลงตัว

3) มีความงามด้วยรูปแบบ (Form) คือ มีการถ่ายทอดแบบด้วยความสมดุล ของลวดลาย มีสัดส่วนที่ลงตัวผ่านหลักการศิลปะ เช่น เส้น สี ช่องว่าง การจัดวางตำแหน่งของลวดลาย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าแนวคิดแนวคิด MEF Silk นั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความงามตามทฤษฎีวัตุวิสัยและหลักทฤษฎีศิลปะอย่างเป็นรูปธรรมผ่านผลงานผืนผ้าไหมนครชัยบุรีนทร์ ซึ่งแนวคิด MEF Silk ดังกล่าวข้างต้นนี้ เกิดจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าความงามของผ้าไหมนครชัยบุรีนทร์ ตามทฤษฎีวัตุวิสัย ซึ่งผู้วิจัยเองคิดว่า แนวคิดนี้จะเป็นตัวทำให้เกิดพัฒนาต่อยอดความงามผ่านวัตถุและองค์ประกอบของศิลปะ ผ่านลวดลายที่หลากหลายของศิลปะบนผืนผ้าไหมได้ในอนาคต ทั้งยังเป็นการส่งเสริมคุณค่าในด้านประโยชน์ใช้สอย คุณค่าด้านเศรษฐกิจ คุณค่าด้านสังคมและคุณค่าด้านความเชื่อและวิถีการผลิตผ้าไหมสร้างสรรค์ และยังเป็นการช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาการทอผ้าไหมได้อีกด้วย

References

- Jaroon Gomutrattananon. (1999). *Greek aesthetics - renaissance*. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Jee Srinivasan. (2002). *Aesthetic problems and theories of beauty and art*. Translation and compilation By Suchao Ploychum. Nakhonpatom : Mahamakut Buddhist College Press.
- Kamjon Suntonpongsri. (2013). *Aesthetics Philosophy of Art Theory of visual art criticism*. Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Kirati Bunjear. (1979). *Philosophy of Art*. Bangkok: Thai wattanapanit.
- Luksanawat Pararat. (2008). *Aesthetics*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Sarangsri Keawpijit. (2014). *Folk wisdom in production of Pak Thong Chai silk to develop as a standard product of community products. Master of Arts*. Graduate School : Mahasarakham University.
- Nittaya Chatmeangpak. (2012). *An analysis study of Mudmee Silk, Na pho District, Buriram Province. Master Thesis M.E.d. (Art Education)*. Bankok : Graduateschool Srinakharinwirot University.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *National Economic and Social Development Plan 12th. Online*. Retrieved December 26, 2018. from: <https://www.nesdb.go.th>
- Pong Menok. (1993). *Aesthetics*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Phramaha Natthabhan Sudassanavipani. (2016). *An Analysis of Art on The Sib-Song-Ra-Sri Silk in Udonthani province. Master of Art (Philosophy)*. Bankok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- Sangon Rodbun. (1990). *Art with Humans*. Bangkok: Odeonstore.
- Taweephut Sirisakbanjong and Choocheewan Tamisanon. (2011). *Copyright in Thai Silk Works: A Case Study of about Thai Silk Works in Surin Province. Research Report*. Bankok : Siam University.
- Wattana Jutawipat. (2009). *Folk art*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Wilawan Weranuwat. (1990). *Mud me Thai...Rural fiber*. Bangkok : Bangkok Printing Works.
- Wimolpan Pittadhawatchai. (1980). *Pha E-san*. Bangkok: Pikkhanat.
- Wimaisin prungchaiyaphum. (2008). *Ban khwao Silk Cloth. Master of Arts*. Graduate School : Mahasarakham University.